

1.- DESCRIPCIÓ (on estem)

Annauir és una xicoteta població de la comarca de La Costera, a aproximadament 38° 58' de latitud nord, i 0° 33' de longitud est, encaixada entre la falda occidental de la serra Vernissa i la vora dreta del riu Cànyoles. Es troba, flanquejada per palmeres, a 128 m d'alçada sobre el nivell del mar, i dista aproximadament 4 km de Xàtiva d'on és població pedània. Per aquesta raó tot allò que els annauirencs, i les annauirenques, coneixen com el seu "terme" no ho és, ja que pertany a Xàtiva. Així i tot, eixe "terme" de 89 ha. (1981) localitzat al sud-oest de la capital municipal llinda amb els de: Torrella, Cerdà, La Granja de La Costera, Novetlè, Xàtiva, i Canals (d'on són pedanies La Torre de Cerdà, i Aiacor). Aquest "terme" per on antigament passaven la Via Augusta i el camí reial de Castella, inclou en part les partides de font Jordana, fondo del Raval, la Creu (Canals), Sagres, i totalment la del baix d'Annauir.

Indret clàssic de conreu agrícola, abasteix la seua rica horta amb l'aigua de la sèquia de la Vila (una de les que extrau aigua del riu de Sants, que naix a L'Alcúdia de Crespins), a la qual es legisla el reg mitjançant unes ordenances de Castella del 1755.

La seua estructura urbana és tancada a l'exterior, obrint-se des de la plaça de la Constitució cap a dos carrers (de l'Església, i del Sol), i unint-se aquestos dos mitjançant un tercer carrer (del Sequer ò d'Ernest Peris, segons es mire). Aquesta formació urbana inclou un atzucac, carrer de la Pilota, on de quan en quan es practica eixe esport. La urbanització del poble es troba legislada, des del Pla municipal d'ordenació urbanística del 1984.

Altres aspectes urbans dignes de menció són: una piscina municipal (1988), un centre social ubicat a l'antiga escola nacional (1990), un parc verd situat a l'antiga era del poble (1985), i la via de comunicació més antiga amb Novetlè i Xàtiva (el camí fondo d'Annauir) pavimentat des de l'any 1986.

Cal també esmentar una església xicoteta (S XVI) dedicada des de sempre a la mare de Deu dels àngels, la qual ompli amb decoració neoclàssica una planta rectangular amb sostre de bòveda de canó que es reforça amb tres "arcs fajones". Dos capelles laterals les quals contenen les imatges de sant Antoni, mare de Deu del Roser, i el crist dels afligits, i una àbsida amb la de la mare de Deu dels àngels (patrona), rematen la decoració del temple junt amb la sagristia que es troba darrere de l'altar major.

A més a més hi havia una construcció de temps posterior a la reconquesta (S XIV-XV), però d'aquesta residència del senyor feudal només es conservaven unes poques runes a meitat del S XX, i ja al S XXI es conserva sols un torrelló i perquè està integrat a vivendes unifamiliars, com per mala sort a tot arreu del país. Aquestes restes arqueològiques consisteixen en unes voltes a la planta baixa, restes d'un mur, i l'esmentat torrelló al qual s'accedeix per una empinada escala i porta adovellada.

2.- TOPONÍMIA (com ens anomenem)

El nom del nostre poble sempre ha creat una mica de confusió, atès que s'ha escrit com: Anouir, Anahuir, Annahuir, Anngüir, Anohuir, ò Anuir (com a municipi independent), segons les diferents èpoques històriques on tractem de recercar dades.

Al 1966 el professor en Manuel Sanchis Guarner proposa la grafia "Annauir" per a la nostra llengua, com la més correcta de totes les existents. La raó d'aquesta postura està fonamentada en estudis etimològics de diversos autors, d'entre ells en Joan Coromines explica que el nom prové del plural àrab <àr.nauâir>, que traduït a la nostra parla té el significat de "les sènies" (en castellà "las norias").

Aquest raonament sembla no ser massa desgavellat, si ens n'adonem que els annauirencs, i les annauirenques, ens trobem situats/des a una zona d'abundant aigua (la sèquia de la Vila, el riu Canyoles, la fonteta, ò el naixement) i en conseqüència amb l'abundància també d'antics molins (de llum, fariners, de paper, etc.) que empraven eixa aigua com a motor de funcionament.

3.- ANÈCDOTES D'HISTÒRIA GENERAL (d'on venim)

Aquest recull de dades i informacions no pretén ser un estudi exhaustiu de la nostra història, (feina que queda per als professionals del tema) i si això que ja he dit "un recull" ja que com va dir el trobador fa temps: "...qui perd els orígens, perd la identitat...". També he de destacar que la mancança d'estudis i la disseminació de dades respecte a les poblacions pedànies, ha segut la que en certa forma m'ha motivat a la realització d'aquesta tasca, la qual (potser) ens ajudarà una mica més a saber, qui som?, on estem?, ò d'on venim?.

Espere no decebre a ningú si dic que no tinc ni idea de quan es va fundar el poble, però en estudis de N'Agustí Ventura es narra com cap al S IX-X (després de que els musulmans conqueriren Xàtiva al S VIII), es manprengué la tasca d'abastir d'aigua a la població de Xàtiva tant per a ús humà com agrícola. A eixes dates és quan es construeix la sèquia de la Vila, i gràcies a eixa construcció naixen les alqueries

d'Annauir i Novetlè atesa la necessitat de conrear el fèrtil verger per on passava. Aquesta sèquia, i les alqueries, es mantenen tot i quan al 1244 el rei en Jaume I (el conqueridor) assolieix el control del castell menor de Xàtiva, i el domini de la ciutat el 1246. Anys després, 1252, el rei concedeix carta de població (repartiment de llocs on viure) als moriscos de Xàtiva i comarca, els quals eren majoria molt gran front als cristians (que reberen carta de població al 1248-1250). Des de la reconquesta del rei Jaume fins l'any 1276, es produeixen nombroses revoltes i avalots encapçalades per musulmans inconformistes degut al canvi de poders a la regió; es fa difícil pensar que la població morisca d'Annauir no hi estigué involucrada, encara que no s'ha pogut provar a hores d'ara. Així doncs ja clavats en època foral (quan teníem els Furs que ens organitzaven i protegien), vegem aparèixer el poble a un cens de poblacions de les corts de Montsó (Aragó) del 1510, dins de les alqueries del terme particular de Xàtiva. El terme particular de Xàtiva era el terme "municipal" que li corresponia en propietat, i el terme general era el que li pagava impostos encara que no fora de la seua propietat.

A aquesta època foral, o edat mitjana, trobem que senyors feudals posseïdors del poble, en varen ser d'entre altres: Francesc Sanç (al voltant de 1548), Alonso de Castro (cap al 1609), ò Lluís Lleó Vives (sobre el 1830).

En època d'en Francesc Sanç (1534), la vicaria d'Annauir junt amb la de Novetlè es desmembraren de la vicaria perpètua de Xàtiva, i potser aleshores és quan es va construir l'església del poble.

Ja a l'època de N'Alonso de Castro, es llig públicament el 22 de setembre de 1609 el decret d'expulsió dels musulmans del País Valencià, i Annauir queda desert en abandonar-lo les 41 famílies residents (de les quals només dos eren propietàries de terra). Aquest decret a més de provocar un panorama desolador i d'abandó del poble, va suposar una forta crisi econòmica per a Xàtiva. Però el 1611 el senyor feudal, Alonso de Castro, concedeix carta de població a 15 cristians els quals retornaren la vida al poble.

En vespres de la guerra de successió (el 16 d'abril de 1703) apareix assassinat al nostre poble Vicent Garcia, fruit del conflicte ideològic comarcal entre botiflers (partidaris de Felip V: alta burgesia i noblesa), i maulets (partidaris de l'arxiduc Carles d'Àustria: gent del poble). A la font informativa no s'especifica la militància política de la víctima, però el que és veritablement important és que aquest conflicte va ser una mena de continuació de les germanies, com a avalot popular i reivindicatiu. Poc després, (25 d'abril de 1707) es produeix la batalla d'Almansa (lloc que tenim tan a prop) on varen ser derrotades les tropes autòctones, i després de la qual els valencians perdem la nostra sobirania, llengua i formes d'autogovern per a passar a estar sotmesos a les de Castella (Reial Ordre de 29 de juny de 1707).

A l'any 1791 està datat el molí paperer més antic d'Annauir; la qual cosa demostra que encara que primerenca i jovençana, indústria d'alguna mena ha existit al poble alguna vegada.

Quan era senyor d'Annauir l'esmentat Lluís Lleó Vives (1835), són suprimits els senyorius a tot l'estat espanyol passant el poble a convertir-se en ajuntament constitucional (ajuntament independent), amb el nom d'Anuir. Però les dificultats d'un poble tan menut, fan que la majoria del poble aprobe la nova annexió a Xàtiva, cosa que succeeix finalment el 31 de novembre de 1883. A eixe curt període de temps amb ajuntament propi (però més temps que el que va durar Sorió o Torre Lloris), trobem gent com Francisco Bolinches (alcalde 1856), ò José Vila (secretari 1864, 1874), i d'altres més que col·laboraren en eixa utopia independentista de 48 anys.

A cavall entre els segles XVIII i XIX, les autoritats comencen a preocupar-se per la higiene a la comarca, i una de les mesures que prengueren va ser construir llavadors públics aprofitant les vertaderes artèries de La Costera: les sèquies. Aquest fou el cas de llavadors com els de Vallés i d'altres més, per la qual cosa podria ser que el nostre llavador fora construït al voltant d'eixes dates encara que tampoc està confirmat. Però la preocupació de les autoritats no era de bades, es devia en part (però al mateix temps en gran mesura) a les epidèmies de còlera que fuetejaren Europa els anys 1835, 1855, i 1885. A nosaltres ens va afectar la darrera més que cap altra, la qual nasqué al 1884 atacant Itàlia i el sud de França. El 25 de març de 1885 es detecta el primer cas de còlera de l'estat espanyol, ací a Xàtiva. L'epidèmia es va perllongar fins el 16 de juliol de forma oficial, i va provocar mortalitats del 1.95% a Xàtiva, 5.89% Canals, 2.63% Llanera, 2.26% Torrella, i 1.51% a Vallés. D'Annauir no apareixen les dades doncs pertanyia a Xàtiva i és on es troben incloses, però com vorem al punt 4 de l'escrit (població) la població empadronada pateix una forta davallada en eixa data.

Ja entrats al segle XX les generacions d'annauirencs crescuts amb històries de la guerra de Cuba i Filipines, marxen cap a la guerra civil (1936-1939) on defensaren el bàndol republicà. D'aquesta època no he trobat reflectida a les fonts cap informació del poble, només esmentar que el 12 de febrer de 1939 les tropes feixistes bombardegen l'estació de tren de Xàtiva, causant nombrosos morts i ferits.

Es conta pel poble, que cap a la postguerra es van haver de fer unes obres a la plaça i va quedar al descobert un broll d'aigua del qual no es coneixia l'existència. Per tal de saber més d'ell es varen tirar pallocs de dacs, i al cap d'un temps la fonteta va clarejar plena de pallocs. Pot ser el poble es trobe molt a prop d'un aquífer subterrani.

A aquest segle és quan més millores s'han produït al nivell de vida del poble, només esmentar com a exemple les pavimentacions fetes: els carrers (primera pavimentació el 1973), el camí d'Aiacor (1989), l'eixample del camí d'entrada per les palmeretes (1996), o la reforma del cementiri (1991). Aquesta reforma és ben recordada perquè va ser la gent del poble "a tanda de vila" (que vol dir currant-s'ho tots a les estones d'oci), la que va tombar la part vella per a que l'obrer només haguera d'alçar la nova construcció.

Cap a la fi del segle el desenvolupament i la necessitat de progrés ens furten el riu Cànyoles, i entre l'autovia de les comarques centrals i el corredor ferroviari ens trossegem el terme fent-nos perdre l'assut i la xopada. Però com a esperança per a que aconseguim mantenir intacte el nostre bagatge cultural, es fa una reconstrucció del llavador (molt deteriorat ja) a l'any 2000. I també cal esmentar ací la llavor de Manuel Bolinches Vidal qui ha recuperat la fonteta (ha deixat ben nets els accessos i les vores d'ella), lloc on antigament es celebrava la nit del ros, i que actualment es troba pendent de les anàlisi corresponents que determinen la seua potabilitat o contaminació.

XICOTETES HISTÒRIES PARTICULARS

► L'escola :

No conec l'origen concret de la institució d'ensenyament al nostre poble, però ja quan érem municipi independent (1856) queda vacant la plaça de professor ací i a Novetlè, de forma que l'ajuntament va demanar fer districte comú amb els nostres veïns; el 19 de febrer de 1856 es lliura el lloc de treball a José Martínez, veí de Novetlè. Ja al 1928, sembla que l'estat de runa en que es trobava l'escola anima al poble (encapçalats pel rector adient), per a que a "tanda de vila" se'n construisca la que els nostres majors conegueren com "escuela nacional", tal i com es conserva a una xicoteta placa de la façana de l'edifici.

Fins a ben entrat el segle XX, les gents del poble varen poder gaudir d'aquest lloc d'ensenyament on han après varies generacions. I no va ser fins al 1984, quan després d'uns anys sense utilitat didàctica, l'Ajuntament de Xàtiva es va proposar convertir-la en centre social d'ús públic; açò s'aconseguiria a l'any 1990. D'aquesta forma "l'escola" ha tornat a formar part de la vida de les noves generacions del poble.

► Terratrèmols :

Eixa apreciada vall que el riu Cànyoles dibuixa entre muntanyes, que ha fet de nexa d'unió ò d'aïllament (segons les èpoques) amb Castella, i que és en resum gran part de la nostra comarca, també amaga secrets i forces de la natura des de molt antic. La Costera és el punt d'encreuament entre el sistema ibèric, i les muntanyes pre-bètiques, les quals onegen entre ambdós gran part de la península ibèrica. Aquest lloc conegut pels geòlegs com la falla sud-valenciana, ha estat escenari de diferents moviments sísmics al llarg dels temps.

El 18 de desembre de 1396 hi ha datat un amb epicentre a Xàtiva, el qual va provocar ensorraments de cases i desperfectes generalitzats a d'altres, a més a més de "no moltes" víctimes. Més endavant al 1523, se'n produeix un altre de característiques molt semblants però que sembla més suau, ja que només provoca ferits. Però potser el més recordat és el de l'any 1748, el qual va tombar el castell de Montesa i va fer malbé el de Xàtiva. Sembla molt probable que algun, ò tots, afectaren Annauir cosa que queda per provar.

► L'església :

Com ja hem dit, al 1554 quan es crea la parròquia d'Annauir la població del poble era musulmana. Però a eixa època governava a l'església el beat en Joan de Ribera, el qual estava decidit a l'expulsió ò reconversió dels musulmans que habitaven les nostres terres. Per la qual cosa sembla que més que una escissió popular, l'església es separa de la de Xàtiva per a fer més senzilla la conversió al cristianisme dels infidels. Més endavant l'església va caure en estat de runa al S XVIII, i es pensa que va ser aleshores quan es va reconstruir totalment fins tenir la forma que s'ha heretat a l'actualitat. El que si consta és que al 1892 es va reformar, al 1925 es va substituir el paviment, i l'any 1993 es va reformar el campanar.

► L'aigua al poble :

Aquest apartat, l'he inclòs a l'escrit per una raó a primera vista contradictòria, el fet de que tot i que el poble es troba situat a un lloc on l'aigua n'és un element abundant sempre hem tingut problemes d'abastiment. La sèquia de la Vila i la fonteta del poble ha abastit el poble al llarg dels segles, però a aquest darrer S XX els vessaments urbans i l'augment de les mesures sanitàries, varen fer que haguérem de canviar de font d'aigua per passar a abastir-nos del riu de Sants mitjançant la nova (i primera) xarxa d'abastiment d'aigua potable al 1968-1969.

Però al 1983 el dipòsit pateix una filtració del riu Canyoles (molt contaminat aleshores) i el poble es queda sense aigua per a beure. Aquesta època és encara recordada per molta gent, ja que a ella ens abastiem d'aigua per al consum humà mitjançant les cubes que els bombers ens feien arribar al poble. Així doncs al 1984 s'inaugura per part de l'ajuntament de Xàtiva el nou dipòsit per tal d'abastir-nos, construït al uns terrenys comprats a un veí del poble (Emilio Perales Borredà). Tot i aquesta solució, el poble va patir algunes vegades de mancança del preuat líquid donat que el dipòsit es fa servir també per a reg.

Al 1994 la Diputació Provincial enllesteix una xarxa d'aigua potable per a tota la comarca que dona a beure a tothom excepte a Novetlè i Annauir, ja que aquestos pobles es troben pendents de que l'ajuntament de Xàtiva aprobe la ubicació a la seua urbs d'un nou dipòsit per a eixa fi. Tot i això, l'any 2001, la Generalitat detecta que l'aigua que hui ens abasteix té una alta concentració de nitrats i clorurs; sent NO recomanable el seu ús per a xiquets de bolquers i dones embarassades. I amb aquestes estem hui per hui, esperem que l'odissea no dure molt més temps.

4.- POBLACIÓ (quants hi som)

Aquesta barreja de notícies i curiositats al voltant del poble, estaria una mica coixa si no es parlara encara que per damunt damunt de l'evolució poblacional. A la taula següent es poden llegir dades concretes de població a diferents anys, a mena d'esbós.

Any	1609	1646	1692	1703	1712/13	1730	1768
Població	41*	11*	15*	15*	15*	15*	115

Any	1786	1793	1857	1868	1877	1895	1918
Població	105	21*	172	157	167	149	171

Any	1936	1945	1955	1965	1975	1981	1986
Població	149	179	174	145	111	91	77

Any	1991	1996	2003				
Població	82	83	60				

Recull de dades històriques del poble d'Annauir (Xàtiva, La Costera, País Valencià, Països Catalans)

Curiositats a banda, les dades marcades amb * només compten veïns tal i com es comptabilitzaven a aquella època, és a dir només els caps de família; aleshores per tal de conèixer un nombre més real i aproximat de persones que habitaven el poble, cal que multipliquem la dada de la taula per 4 ò 5 membres que tenia cada família (per norma general). Aquest particular recompte va perdurar fins 1857, quan ja es va imposar el recompte de persones front al de "veïns".

També podem observar a la taula, que cap a l'any 1885 es produeix una minva forta d'habitants. Aquesta que pot ser produïda pel còlera amb prou seguretat, presenta valors només comparables als de començament de la guerra civil, o fins i tot als de meitat de segle XX quan es produeix la diàspora de gent del poble cap a altres pobles de la comarca, recercant nous *modus vivendi* que no depenguen del camp.

